

บทที่ 6

สรุปผลวิจัย และปัญหาในการวิจัย ข้อเสนอแนะ

ความนำ

บทนี้เป็นบทสุดท้าย ที่ผู้วิจัยจะสรุปให้เห็นว่าวิทยานิพนธ์เล่มนี้ได้ดำเนินการมาแล้วอย่างไรและเกิดผลอย่างไรบ้าง มีปัญหา อุปสรรค ในการดำเนินงานอย่างไรในการทำวิจัย และในตอนท้ายได้เสนอแนะเชิงวิชาการ และเชิงปฏิบัติ เพื่อนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่องเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของชาวเขาเผ่าม้งบ้านห้วยน้ำไซ อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวัฒนธรรมเดิมของชาวม้งบ้านห้วยน้ำไซ อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ว่าเป็นอย่างไร ศึกษาวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างไร และมีปัจจัยอะไรบ้างที่ทำให้วัฒนธรรมม้งเปลี่ยนแปลงไป โดยมีกรอบแนวคิดทฤษฎีในการศึกษา ได้แก่ มโนภาพวัฒนธรรม การติดต่อทางวัฒนธรรม การผสมผสานทางวัฒนธรรม ชุมชน การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ความทันสมัย ผู้นำ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และมีสมมุติฐานดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ปัจจัยภายในช่วยรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม

- 1.1 ผู้นำทางการเมืองช่วยรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม
- 1.2 ผู้นำทางศาสนาช่วยรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม
- 1.3 ผู้นำทางเศรษฐกิจช่วยรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม
- 1.4 ผู้นำทางศิลปะและนันทนาการช่วยรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม
- 1.5 การเปลี่ยนแปลงทางประชากรช่วยรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม

ข้อ 2 ปัจจัยภายนอกช่วยรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม

- 2.1 นักท่องเที่ยวช่วยรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม
- 2.2 ผู้เผยแพร่ศาสนาคริสต์ช่วยรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม
- 2.3 หน่วยงานราชการช่วยรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม
- 2.4 สื่อสารมวลชนช่วยรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม

ผลการวิจัยสามารถตอบสมมุติฐานที่ตั้งไว้ และสรุปได้ว่า

1. ปัจจัยภายในช่วยรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ได้แก่ ผู้นำทางการเมือง ผู้นำทางศาสนา ผู้นำทางการศึกษา ผู้นำทางเศรษฐกิจ ผู้นำทางศิลปะนันทนาการ และการเปลี่ยนแปลงทางประชากรของชาวเขาเผ่าม้งบ้านห้วยน้ำไซ

2. ปัจจัยภายนอกช่วยรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ได้แก่ นักท่องเที่ยว และหน่วยงานราชการ

สำหรับปัจจัยภายนอกที่ไม่ได้ช่วยรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม มี 2 ข้อ ได้แก่ ผู้เผยแพร่ศาสนาคริสต์ และ สื่อสารมวลชน

ผลการวิจัยข้างต้น กล่าวได้ว่าชาวเขาเผ่าม้งบ้านห้วยน้ำไซ มีเอกลักษณ์ของชนเผ่าที่เป็นวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวเผ่าม้งบ้านห้วยน้ำไซที่แสดงให้เห็นว่าเป็นวัฒนธรรม ประเพณี มีลักษณะเด่นเฉพาะตัว เช่น การแต่งกาย ภาษา และพิธีกรรมต่าง เช่น งานศพ งานแต่งงาน ที่แตกต่างไปจากคนไทยพื้นราบ แต่ในปัจจุบัน ชาวเขาเผ่าม้งบ้านห้วยน้ำไซ มีวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม อันเนื่องมาจากการผสมผสานทางวัฒนธรรม ระหว่างวัฒนธรรมไทย และวัฒนธรรมของคนไทยเชื้อสายม้ง มีการเปลี่ยนสัญชาติเป็นคนไทย ได้รับการรับรองสิทธิทางกฎหมาย การคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ได้รับการบริการขั้นพื้นฐานด้านการศึกษา สาธารณสุข และสาธารณูปโภค จากรัฐบาลไทย พูดภาษาไทย รวมทั้งการนับถือศาสนาพุทธ ทำให้ชาวเขาได้ปรับตัวให้เข้ากับสังคมชุมชนของคนไทย การดำรงชีวิตตามแบบวัฒนธรรมไทย มีค่านิยมแบบไทย

ถึงแม้ว่าชาวเขาเผ่าม้ง บ้านห้วยน้ำไซ จะมีวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม แต่ปัจจัยภายใน(ผู้นำทางการเมือง ผู้นำทางศาสนา ผู้นำทางการศึกษา ผู้นำทางเศรษฐกิจ ผู้นำทางศิลปะนันทนาการ และการเปลี่ยนแปลงทางประชากรของชาวเขาเผ่าม้งบ้านห้วยน้ำไซ) และปัจจัยภายนอก (นักท่องเที่ยวและหน่วยงานราชการ) ก็มีส่วนช่วยในการรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวเขาเผ่าม้งบ้านห้วยน้ำไซ ให้คงอยู่คู่สังคมไทย อย่างมีความรู้ความเข้าใจ และมีทักษะในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพ โดยผ่านระบบการศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียน สามารถดำรงชีวิตและประกอบอาชีพในชุมชนของตนเองได้อย่างยั่งยืน และไม่สร้างผลกระทบทางลบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 79 สรุปผลการพิสูจน์สมมติฐาน

ลำดับที่	สมมติฐาน	รับสมมติฐาน	ปฏิเสธสมมติฐาน
1.	ปัจจัยภายในช่วยรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม		
1.1	ผู้นำทางการเมืองช่วยรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม	/	-
1.2	ผู้นำทางศาสนาช่วยรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม	/	-
1.3	ผู้นำทางการศึกษาช่วยรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม	/	-
1.4	ผู้นำทางเศรษฐกิจช่วยรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม	/	-
1.5	ผู้นำทางศิลปะและนันทนาการช่วยรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม	/	-
1.6	การเปลี่ยนแปลงทางประชากรช่วยรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม	/	-
2.	ปัจจัยภายนอกช่วยรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม		
2.1	นักท่องเที่ยวช่วยรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม	/	-
2.2	ผู้เผยแพร่ศาสนาคริสต์ช่วยรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม	-	/
2.3	หน่วยงานราชการช่วยรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม	/	-
2.4	สื่อสารมวลชนช่วยรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม	-	/

ปัญหาในการวิจัย

ในช่วงเวลาประมาณ 1 ปี ตั้งแต่เดือน ธันวาคม 2540 ถึงเดือน ธันวาคม 2541 ซึ่งเป็นช่วงเวลาในการเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยประสบปัญหาหลายข้อดังนี้

1. ผู้วิจัยจะมีปัญหาในการสัมภาษณ์ชาวบ้านที่มีอายุมากเนื่องจาก ชาวบ้านจะพูดภาษาไทยไม่ชัดและบางคำก็ไม่เข้าใจความหมายของภาษาไทย จึงต้องพาผู้ช่วยวิจัยไปช่วยแปลภาษาบ้างให้ทุกครั้งที่มีสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ และต้องทบทวนคำถามหลายๆ ครั้ง เนื่องจากเกรงว่าจะสื่อความหมายผิดไปจากคำถามที่จะถาม
2. ชาวบ้านส่วนใหญ่มีอาชีพทำไร่ ทำให้ผู้วิจัยไม่พบเจ้าของบ้านในตอนกลางวัน ทำให้ต้องไปสัมภาษณ์ช่วงเช้ามืดก่อนเวลา 7.00 น หรือช่วงเย็นเวลา 18.00 น.
3. ข้อมูลบางอย่างชาวบ้านจะไม่ค่อยยอมเปิดเผย เช่น รายรับ และรายจ่ายของครอบครัว ทรัพย์สินของครอบครัว จึงต้องพยายามสร้างความสัมพันธ์ และความไว้วางใจเพื่อจะได้ข้อมูลที่เป็นจริงมากที่สุด
4. ชาวบ้านบางครอบครัวจะไม่ค่อยให้ข้อมูลโดยละเอียด ตอบคำถามวกวน ในครั้งแรกที่สัมภาษณ์ ผู้วิจัยสงสัยจึงได้สอบถามกับครูโรงเรียนบ้านห้วยน้ำใส จึงรู้สาเหตุว่า ชาวบ้านกลัวว่า ผู้วิจัยจะเป็นสายลับให้ตำรวจ มาตรวจสอบเรื่อง ยาบ้า แต่ผู้วิจัยแก้ปัญหาโดยให้ผู้นำหมู่บ้านพาไปแนะนำอีกครั้งหนึ่ง จึงได้ข้อมูล
5. ผู้วิจัยจะมีปัญหาในการรับประทานอาหารเป็นอย่างมาก เมื่อเวลาชาวบ้านชวนรับประทานอาหารด้วย เพราะถ้ากินอาหารที่ไม่เคยรับประทานแล้วท้องจะเสีย แต่ผู้วิจัยก็จะพยายามทานแต่น้อย เพื่อมิให้เสียมารยาท และเพื่อมิให้ชาวบ้านเข้าใจผิดคิดว่าผู้วิจัยรังเกียจ
6. ในการเก็บข้อมูลทางมานุษยวิทยา ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคการสัมภาษณ์และสังเกตอย่างมีส่วนร่วม และใช้เวลาในการเก็บข้อมูลเป็นเวลาหลายชั่วโมง ทำให้ชาวบ้านรู้สึกเหนื่อยในการให้ข้อมูล และอีกประการหนึ่งชาวบ้านเป็นชาวเขาพูดภาษาไทยเป็นเวลานานๆ ผู้วิจัยสังเกตว่า ชาวบ้านจะเหนื่อยมากและไม่ค่อยอยากจะถูกผู้วิจัยได้แก้ไขปัญหานี้ โดยพยายามให้ชาวบ้านพูดคุยในเรื่องที่ตนเองสงสัยและเข้าใจเหตุผลในการทำวิจัยเพื่อให้ชาวบ้านตอบทุกคำถามด้วยความจริงใจ

ข้อเสนอแนะ

ก. เชิงวิชาการ

การศึกษาเรื่องชนกลุ่มน้อย และชาติพันธุ์ เป็นเรื่องละเอียดอ่อนและต้องระมัดระวังในเรื่องความรู้สึกของบุคคลที่จะเข้าไปสัมผัส และสัมภาษณ์ รวมทั้งการศึกษาถึงประเพณี และความเชื่อตลอดจนวัฒนธรรมต่างๆ ซึ่งอาจจะกระทบกระเทือนต่อความรู้สึกของชาวบ้านได้ ดังนั้นพึงระลึกไว้เสมอว่า กำลังเกี่ยวข้องกับกลุ่มคนที่มีพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมแตกต่างไปจากเดิม จึงควรที่จะให้หัวหน้าหมู่บ้านช่วยแนะนำ เพื่อจะได้รับควาเข้าใจจากชาวบ้านจากการทำวิจัยในหมู่บ้านชาวเขาเผ่าม้งบ้านห้วยน้ำไซ จังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลภาคสนาม ควรใช้เวลาอย่างน้อย 1 ปี เพื่อผู้วิจัยจะได้สังเกตพิธีกรรมต่างๆ ในรอบปี ได้ครบถ้วน
2. ควรจะเตรียมตัวโดยการหาข้อมูลประเพณี และพิธีกรรมขอ ชาวเขาที่จะศึกษาอย่างละเอียดให้พร้อมเพียงก่อนจะเข้าสู่การสังเกตประเพณีและพิธีกรรมต่างๆ ในหมู่บ้าน เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจในกฎเกณฑ์ข้อห้ามของชาวเขา จะได้ไม่ปฏิบัติผิดพลาด
3. การศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ต้องใช้เทคนิควิจัย ที่เป็นหลักของระเบียบวิจัยทางมานุษยวิทยา คือ การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม
4. ควรจะมีการศึกษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของชาวเขาเผ่าม้งในหลายๆ ชุมชน ในสถานที่ตั้งที่แตกต่างกัน เพราะปัจจุบันชาวเขาเผ่าม้งในประเทศไทยมีอยู่ในจังหวัดต่างๆ เช่น จังหวัดแพร่ น่าน เชียงราย เชียงใหม่ เพชรบูรณ์ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อทราบปัจจัยภายในและภายนอกที่มีผลต่อการรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวเขาเผ่าม้งในแต่ละชุมชนที่แตกต่างกัน
5. ควรจะมีการศึกษาเกี่ยวกับประเพณีและพิธีกรรมต่างๆ ของชาวเขาเผ่าม้งอย่างละเอียด
6. ควรศึกษาถึงการยอมรับวัฒนธรรมใหม่ของชนกลุ่มน้อย หรือชาวเขาเผ่าอื่นๆ เพื่อศึกษาถึงการผสมกลมกลืน และกระบวนการยอมรับสิ่งใหม่
7. เมื่อเวลาเข้าไปในหมู่บ้านที่จะศึกษาควรจะไปพบผู้นำหมู่บ้าน หรือผู้ใหญ่บ้านก่อนทุกครั้ง เพื่อให้ผู้นำหมู่บ้านได้ช่วยแนะนำกับชาวบ้าน ทั้งนี้เพื่อให้ชาวบ้านเกิดความไว้วางใจในเบื้องต้น

8. ผู้วิจัยต้องไม่แสดงท่าทางเบือนหน้าหรือรังเกียจชาวบ้าน เมื่อเวลาสัมภาษณ์ และชาวบ้านตอบไม่ตรงคำถาม ต้องมีความอดทน อดกลั้น และพยายามใช้เทคนิควิจัยหลายรูปแบบเพื่อให้ได้ข้อมูล และเพื่อให้ชาวบ้านไว้วางใจในขณะที่อยู่ในหมู่บ้าน
9. ขณะที่ผู้วิจัย ปฏิบัติงานอยู่ในหมู่บ้านควรแต่งกายให้เข้ากับชาวบ้าน ไม่ดูแตกต่างจนเป็นจุดสนใจจนเกินไป เช่น ไม่ควรใส่รองเท้าส้นสูงเดินสำรวจ และสัมภาษณ์ชาวบ้าน เป็นต้น

ข. เชิงปฏิบัติ

1. ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา จังหวัดพิษณุโลก กองสงเคราะห์ชาวเขา กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม สามารถนำผลวิจัยไปใช้ในการปฏิบัติงานในหมู่บ้านห้วยน้ำไซ เพื่อให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนในด้านอาชีพ การสาธารณสุข และสวัสดิการแก่ชาวเขา เป็นต้น
2. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ สามารถนำข้อมูลเรื่องเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของชาวเขาเผ่าม้งบ้านห้วยน้ำไซ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ไปเผยแพร่ประกอบการจัดแสดงนิทรรศการถาวรเรื่อง ชนชาติไทย ในหอไทยนิทัศน์ได้
3. พัฒนาการ สามารถนำข้อมูลวิจัยนี้เป็นคู่มือในการศึกษาก่อนเข้าปฏิบัติงานในหมู่บ้านห้วยน้ำไซได้